

Turystyka kajakowa na terenie Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego w opinii uczestników projektu Ecosurvival

Przemysław Płoskonka

Abstrakt. Brudzeński Park Krajobrazowy usytuowany jest w bezpośrednim sąsiedztwie Płocka i obejmuje swoim zasięgiem dolinę biegu rzeki Skrwy Prawej. Walory przyrodnicze oraz stanowiąca oś parku rzeka Skrwa Prawa sprzyja rozwojowi turystyki kajakowej. W pracy przedstawiono opinie uczestników projektu Ecosurvival na temat wybranych aspektów przystosowania Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego do turystyki kajakowej. W konkluzji stwierdza się, że dzięki wysokiej atrakcyjności i przystępności spływ szlakiem kajakowym Skry Prawej stanowi doskonałą formę poznania walorów parku, zaś sam Park jest przygotowany w sposób zadowalający do uprawiania turystyki kajakowej. Należy jednak podjąć dalsze działania nad polepszeniem oznaczania i wydłużeniem szlaku oraz poprawą czystości rzeki (śmieci).

Słowa kluczowe: Brudzeński Park Krajobrazowy, turystyka kajakowa, Ecosurvival

Abstract. Kayak tourism in Brudzeński Landscape Park in the opinion of participants Ecosurvival. Brudzeński Landscape Park is located in the vicinity of Plock and encompasses the valley of Skrwa Prawa River. Terrain of the Park and the valley of Skrwa River enable the development of kayaking tourism. The paper presents opinion of participants Ecosurvival about the different aspects of preparing the Park to river kayaking. In conclusion was stated preparing the park for tourism was satisfactory, the kayaking activity was high attractiveness and allowed to get to know Park's attractions. Action must be taken to improve the marking kayaking trail and the purity of the river (trash).

Keywords: Brudzeński Landscape Park, kayak tourism, Ecosurvival

Wstęp

Współczesny człowiek, odczuwa deficyt płynących z otoczenia bodźców i wciąż poszukuje nowych wrażeń i ekscytujących przeżyć. Zjawisko to przenika wszystkie sfery życia, również sposób spędzania czasu wolnego. Wzrost świadomości społecznej związanej z korzyściami płynącymi z obcowania z naturą i potrzeba wypoczynku z dala od miejskiego zgiełku, przejawiają się wzrostem zainteresowania terenami przyrodniczo cennymi, zlokalizowanymi w bliskiej odległości od granic miast. Jak zauważają Chojnacka-Ożga i in. (2013) tereny Mazowieckiego Zespołu Parków Krajobrazowych sprzyjają turystyce z uwagi na unikalne walory krajobrazowe, dużą lesistość, zróżnicowanie ekosystemów, rzeki i inne obiekty

wodne oraz warunki mikroklimatyczne. Obecne w parkach istnieją warunki do uprawiania aktywnych form turystyki, niekolidujących z ochroną przyrody w tym kajakarstwa, turystyki rowerowej, pieszej, konnej czy narciarstwa biegowego.

Jednym z obszarów chronionych wchodzących w skład Zespołu i mającym znaczenie turystyczno-wypoczynkowe jest położony na północny zachód od Płock – Brudzeński Park Krajobrazowy (BPK). Utworzony w 1988 roku jest jednym z najmniejszych parków w Polsce, jego powierzchnia wynosi 3171 ha. Obejmuje on swoim zasięgiem dolinę biegu rzeki Skrwy Prawej na jej odcinku przyujściowym do Wisły i ze względu na urozmaiconą rzeźbę terenu nazywany jest Mazowiecką Szwajcarią. W granicach parku znajdują się trzy rezerwaty przyrody: Brudzeńskie Jary, Brwilno i Sikórz. Dominującym elementem rzeźby terenu, będąc jednocześnie osobliwością na nizinnym Mazowszu, jest głęboka, kręta dolina Skrwy, wcięta na kilkadziesiąt metrów w wysoczyznę (Fot. 1). Krajobraz doliny jest urozmaicony malowniczymi wąwozami i wysokimi stromymi skarpami, dominują grądy dębowo-grabowe z dużymi obszarami starodrzewia, stanowiąc blisko 50% obszaru. Park jest ostoją dla wielu rzadkich i ginących gatunków zwierząt i roślin. Na jego terenie występują bociany czarne, myszołowy, zimorodki, spotkać można również bobra, wydrę i borsuki. Żyją też inne chronione gatunki ptaków – derkacze, trzmielozady i jarzębatki oraz roślin – konwalia majowa, śnieżyczka przebiśnieg, lilia złotogłów.

Fot. 1. Brudzeński Park Krajobrazowy (źródło:<http://parkiotwock.pl/brudzenski-park-krajobrazowy>)
Photo 1. Brudzeński Landscape Park

Na terenie parku znajdują się ścieżki dydaktyczne (przyrodniczo-leśna i ornitologiczna) oraz przebiega oznakowany kolorem czerwonym szlak turystyczny im. Bolesława Krzywoustego. Niezwykle emocjonującą formą poznania piękna przyrody BPK jest spływ kajakowy wodami Skrwy Prawej. Rzeka stanowiąca oś parku sprzyja rozwojowi turystyki kajakowej, zachowując prawie na całej długości koryta swój naturalny charakter. Płynąc tworzy liczne meandry i rozlewiska, podcina skarpy i odsłania korzenie drzew, które porastają brzegi, a nawet powoduje tworzenie naturalnych przegród pod postacią powalonych drzew.

Dostrzegając społeczną potrzebę coraz bliższego kontaktu z naturą – szczególnie w okresie wakacyjnym i propagując przyjazne wobec przyrody postawy i formy wypoczynku, Włocławskiego Centrum Edukacji Ekologicznej przygotowało autorski projekt Ecosurvial – edukacja ekologiczna w rekreacji i turystyce. Jak zauważa Nowakowski (2000) jeden z ówczesnych koordynatorów projektu, miejsce zostało wybrane nie bez powodu. Bliskie sąsiedz-

two dużej aglomeracji – zaledwie 15 km dzieli BPK od granic Płocka, wpływa niekorzystne na przyrodę parku. Na niewielkiej przestrzeni można obserwować takie oddziaływania człowieka na środowisko, które na wielu innych terenach są rozproszone i trudne do zauważenia. Projekt ze względu na wysokie walory edukacyjne uzyskał wsparcie ze strony Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, co umożliwiło zakup m.in. sprzętu turystycznego (kajaki, wiosła, kamizelki) oraz biwakowego (namioty).

Otwarta formuła programu Ecosurvival dostosowana jest do możliwości uczestników. Najczęściej przybiera formę 1-2 dniowego spływu kajakowego na terenie BPK, połączonego z nocowaniem pod namiotami (fot. 2). Zajęcia odbywają się w grupach 14-16 osobowych pod opieką wykwalifikowanej kadry instruktorskiej. Program w warstwie edukacyjnej odwołuje się do uniwersalnych idei survivalu (sztuki przetrwania):

- budowanie emocjonalnych więzi z przyrodą i uświadamianie zagrożeń cywilizacyjnych (przetrawienie cywilizacji),
- przeżycie przygody i pokonanie własnych ograniczeń (przeciwdziałanie bezradności wyczonej),
- promowanie aktywnych form wypoczynku w koegzystencji człowieka z naturą (por. Palińska, Nowakowski, 1999).

Fot. 2. Uczestnicy Ecosurvivalu pokonują kolejne przeszkody na szlaku Skrwy Prawej (fot. P. Płoskonka)
Photo 2. The participants of the Ecosurvivalu overcome the obstacles on the Skrwa Prawa

Na terenie parku podejmowane są również inne działania zmierzające do stworzenia mody na Skrwę. W czerwcu 2017r. na zaproszenie Starostwa Powiatowego w Płocku, odbył się inauguracyjny spływ kajakowy z okazji wytyczenia szlaku turystycznego w Dolinie Skrwy Prawej (ryc. 1). Szlak pieszo – kajakowy o łącznej długości ok. 25 km zaczyna się w miejscowości Parzeń, a kończy na wysokości Murzynowa. Spływ można również rozpocząć w Radotkach lub w Cierszewie – w obu tych miejscowościach jest infrastruktura dla turystów. Trasa szlaku eksponuje walory przyrodnicze BPK oraz Doliny Skrwy. W ramach podjętych działań szlak wyposażono w drobną infrastrukturę turystyczną, taką jak stoły, ławy i pojemniki na śmieci, pojawiły się tablice informacyjne i edukacyjne, zostały m.in. wybudowane poręcze i stopnie przy zejściach do wody.

Ryc. 1. Szlak kajakowo-pieszy terenie Brudzeńskiego Parku Krajobrazowe
Fig.1. Kayak and walking trail in Brudzeński Park Landscape

Material i metody badania

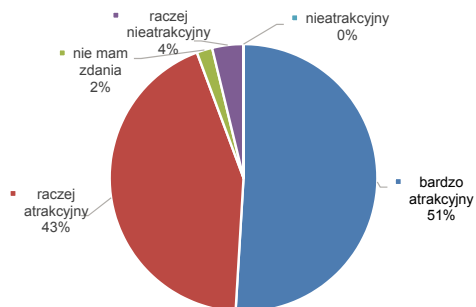
Przedmiotem pracy było zjawisko turystyki kajakowej na terenie BPK. Celem badań było poznanie opinii uczestników projektu Ecosurvival na temat wybranych aspektów przystosowania BPK do turystyki kajakowej. Badania przeprowadzono za pomocą samodzielnie przygotowanej ankiety, która zawierała 9 pytań zamkniętych wykorzystujących skalę Likerta i metryczkę. Łącznie zebrano 58 ankiet, z czego do dalszych badań zakwalifikowano 53, pozostałe posiadały uchybienia formalne. Uzupełnieniem badań była obserwacja uczestnicząca oraz wywiad fokusowy z uczestnikami projektu Ecosurvival nt. możliwości uprawiania turystyki kajakowej na terenie parku. Badania przeprowadzono w terminie 28.06-08.08.2017 roku.

Wyniki badania

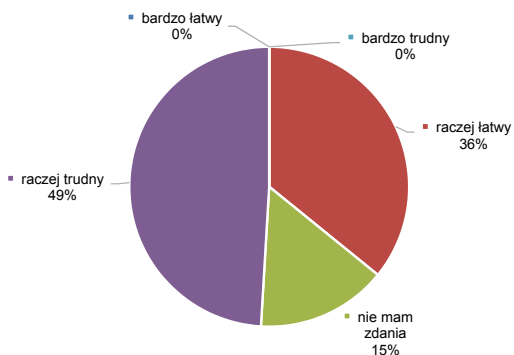
Na wstępie należy podkreślić, iż wszystkie ankietowane osoby po raz pierwszy wzięły udział w spływie kajakowym Skrwą Prawą. Średnia wieku respondentów wyniosła 28 lat, zaś co trzeci uczestnik projektu Ecosurvival stanowiła kobieta.

Na początku poddano analizie twierdzenia dotyczące oceny atrakcyjności (ryc. 2) oraz trudności (ryc. 3) szlaku kajakowego na terenie parku. Blisko 95% respondentów uważało szlak kajakowy Skrwy Prawej za atrakcyjny, a zaledwie 4% miało odmienne zdanie. Co drugi ankietowany wskazywał, iż szlak jest trudny, zaś 36% przebadanych uważało, że szlak jest łatwy.

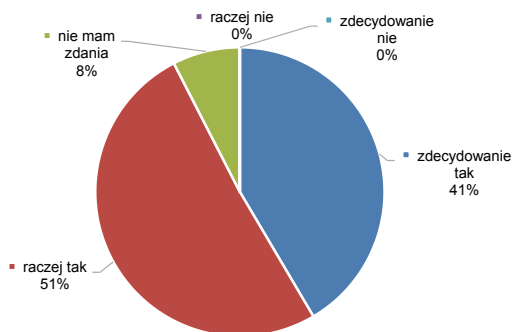
Następnie sprawdzono opinie czy spływ kajakowy umożliwia zapoznanie się z walorami parku (Ryc.4) oraz czy taka forma jest warta rekomendacji (ryc. 5). Z badań wynika, iż zarazem w jednym i drugim przypadku, ponad 90% przebadanych uważało, że spływ pozwala przybliżyć walory parku i zarekomendowałyby taką formę poznania zasobów przyrodniczych BPK.

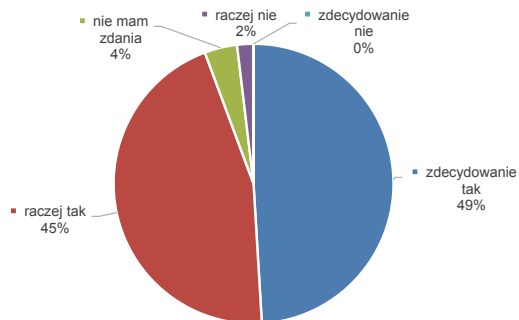
Ryc. 2. Opinie nt. atrakcyjności szlaku kajakowego na terenie Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego
Fig. 2. Opinions on attractiveness of the kayak trail in Park

Ryc. 3. Opinie nt. trudności szlaku kajakowego na terenie Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego
Fig. 3. Opinions on difficulty of the kayak trail in Park

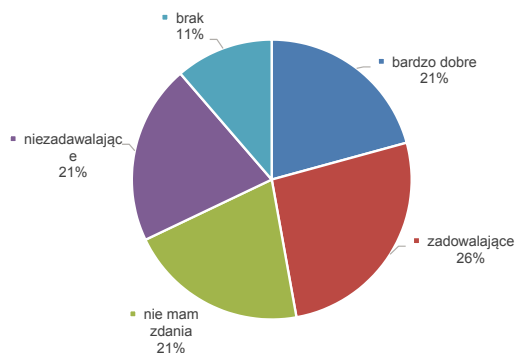

Ryc. 4. Spływ jako forma zapoznania z walorami Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego
Fig. 4. Kayak trip as a form of cognize with attractions Brudzeński Landscape Park

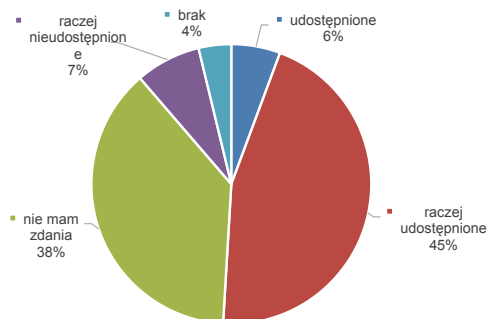

Ryc. 5. Rekomendacja spływu jako formy poznania Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego
Fig. 5. Recommendation of kayak trip as a form of learning about Brudzeński Landscape Park

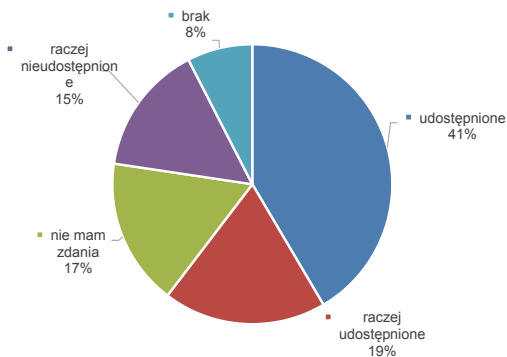
Kolejne pytania dotyczyły przygotowania parku do turystyki kajakowej ze szczególnym uwzględnieniem oznaczenia szlaku (ryc. 6), tablic informacyjnych w tym przyrodniczych (ryc. 7) oraz miejsc biwakowych i postoju (ryc. 8).

Ryc. 6. Przygotowanie Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego do turystyki kajakowej – oznaczenie szlaku
Fig. 6. Preparation of Brudzeński Landscape Park for kayak tourism – marking the trail

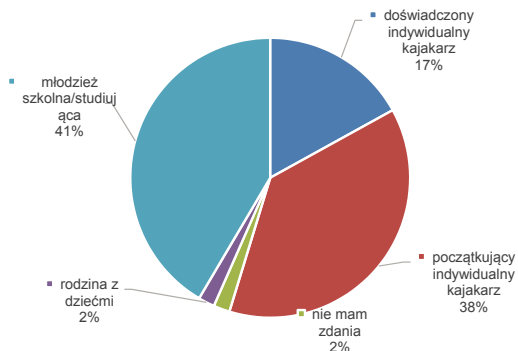
Ryc. 7. Przygotowanie Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego do turystyki kajakowej – tablice informacyjne
Fig. 7. Preparation of Brudzeński Landscape Park for kayak tourism – information boards

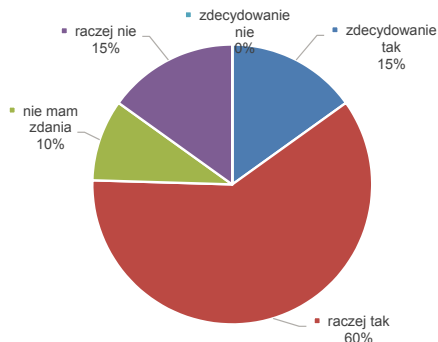
Ryc. 8. Przygotowanie Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego do turystyki kajakowej – miejsca biwakowe
Fig. 8. Preparation of Brudzeński Landscape Park for kayak tourism _ camping sites

Blisko połowa ankietowanych uważała, iż oznaczenie szlaku jest bardzo dobre lub zadowolając, natomiast co trzeci przebadany miał odmienne zdanie. W przypadku tablic informacyjnych ponad 50% respondentów uważało, iż są one udostępnione, a zaledwie co dziesiąty uważał przeciwnie. Warto zwrócić uwagę, że blisko 40% osób nie posiadało sprecyzowanej opinii na ten temat. W przypadku udostępnienia miejsc noclegowych i postoju przebadani uważali, iż były one udostępnione (blisko 60% osób), zaś co piąty ankietowany uważał że brakowało takich miejsc.

W dalszej kolejności sprawdzono opinie nt. docelowej grupy uczestników dla której przeznaczony jest spływ na terenie parku (ryc. 9). Ponad 40% ankietowanych uważa, iż spływ jest dedykowany młodzieży szkolnej i studiującej, podobna grupa respondentów (38%) wskazuje początkujących kajakarzy. Zaledwie 2% jest zdania, iż spływ jest przeznaczony dla rodzin z dziećmi.

Ryc. 9. Docelowa grupa uczestników spływów na terenie Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego
Fig. 9. Group of participants in kayak tourism in Park

Ryc. 10. Deklaracja ponownego uczestnictwa w splywie na terenie Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego
Fig. 10. Declaration of re-participation in kayak tourism in Park

Na koniec zapytano uczestników badania czy zamierzają w przyszłości ponownie uczestniczyć w splywie kajakowym na terenie Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego (ryc. 10). Zdecydowana większość – 75% ankietowanych zadeklarowało chęć powrotu, zaś zaledwie 15% nie zamierza ponownie brać udziału w takiej formie zapoznania z walorami parku.

Podsumowanie

Brudzeński Parku Krajobrazowy dzięki walorom przyrodniczym i stanowiącej oś parku rzece Skrwie Prawej sprzyja rozwojowi turystyki kajakowej. Otrzymane wyniki potwierdzają wysoką atrakcyjność i przystępność splywu rzeką Skrwą Prawą, zaś uczestnicy projektu Eco-survival rekomendują taką formę poznania walorów BPK. W opinii badanych aktualne przygotowanie parku do uprawiania turystyki kajakowej jest zadowalające. O atrakcyjności szlaku Skrwy Prawej i parku mogą również świadczyć deklaracje badanych – blisko 75% z nich chce tam wrócić. Stanowi to niezwykle cenny potencjał edukacyjny do budowania trwałych relacji z przyrodą, szczególnie wśród młodzieży. Nie przypadkowo respondenci podkreślali, iż grupą, która najbardziej doceni walory szlaku będzie właśnie młodzież ucząca się/studująca oraz początkujący indywidualni kajakarze. Potwierdzają to również przeprowadzone na terenie parku badania nad przygodowymi formami edukacji (Płoskonka i in. 2012). Zdaniem ankietowanych splyw nie jest polecany rodziną z dziećmi. Powodem mogą być występujące przeszkody oraz związane z nimi niedogodności i zdaniem autora wymaga to dalszych analiz.

Podczas przeprowadzonych wywiadów respondenci zwracali uwagę na dość dużą liczbę śmieci (puszki po piwie, worki z odpadami, ale również stare agd), szczególnie w miejscach występowania naturalnych przegród (powalone drzewa) oraz potrzebę doskonalenia aktualnej identyfikacji wizualnej szlaku. Należy również podjąć dalsze starania zmierzające do oznakowania najatrakcyjniejszego odcinka rzeki przebiegającego przez rezerwat Sikórz, a kończącego się w Radotkach. Działania te powinno zostać powiązane z wyznaczeniem nowych plenerowych miejsc odpoczynku oraz biwaków.

Podjęte inicjatywy władz lokalnych wpisują się w rodzącą modę na Skrwę Prawą i powinny być kontynuowane. Zdaniem autora w niedalekiej przyszłości należy przedsięwziąć kroki zmierzające do uruchomienia monitoring ruchu turystycznego na terenie parku. Pozwoli to na pozyskanie wiedzy nt. efektów podjętych działań w zakresie zagospodarowania i obsługi ruchu turystycznego oraz ułatwi analizę potrzeb i oczekiwań przyszłych turystów. W konsekwencji ograniczy negatywny wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze parku i zabezpieczy Skrwę Prawą przed nadmierną presją ze strony odwiedzających.

Literatura

- Chojnacka-Ożga L, Ożga W., Rutkiewicz A. 2013. Działania Mazowieckiego Zespołu Parków Krajobrazowych na rzecz edukacji i rekreacji. Stud. i Mat. CEPL. Rogów, 34 (1): 216-222.
- Nowakowski W. 2000. Ecosurvival na Skrwie. Ecowieści. WCEE Włocławek, 3 (9): 5-9.
- Palińska M, Nowakowski W. (red.) 1999. Ecosurvival – edukacja ekologiczna w rekreacji i turystyce. WCEE Włocławek.
- Płoskonka P., Prószyńska-Bordas H., Nowakowski P. 2012. Spływ kajakowy jako forma przygody i edukacji w opinii gimnazjalistów spływających Skrwą Prawą. W: Palamer-Kabacińska E., Leśny A. (red.) Edukacja Przygodą. Outdoor i Adventure education w Polsce. Pracownia Nauki i Przygody Warszawa: 77-93.
<http://brudzen.pl> (dostęp: 18.09.2017r)
<http://parkiotwock.pl> (dostęp: 18.09.2017r)

Przemysław Płoskonka

Wydział Turystyki i Rekreacji,
Akademia Wychowania Fizycznego w Warszawie
przemyslawploskonka@gmail.com